

Tárgytematika / Course Description

Szervezetpszichológia

AKLM_TTTM077

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: dr. Benyák Anikó

Félév / Semester: 2022/23/2

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 15/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

az emberi erőforrás tanácsadó tevékenységhez szükséges pszichológiai alapismeretek elsajátítása és megfelelő magatartás kifejlesztése az egyén, csoport és a szervezet szintjén;

a hallgatók ismerjék a munka-és szervezetpszichológia főbb történeti előzményeit, módszertani vonatkozásait; legyenek tájékozottak a szervezetek főbb típusait illetően, az egyének szintjén a munkavégzés motivációs és mentálhigiénés kérdéseiben, a munkacsoportok főbb sajátosságai területén, a vezetői hatalom és a vezetésre vonatkozó elméleti megközelítésekben, a szervezeti kultúra és hatékonyság kérdéskörében;

legyenek képesek a szociometriai felmérések elméleti hátterének megismerése után egy munkacsoportra vonatkozó szociometriai kérdőív kialakítására.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

Pszichológia a munka világában. A munka-és szervezetpszichológia célja, feladatai. Személyügy és munkapszichológia. Történeti háttér: Taylor és a tudományos munkaszervezés, Fayol és a vezetés tudományos megalapozása. Pszichotechnika. Human relations. Ergonómia. A magyar munkapszichológia rövid története.

A szervezet fogalma. A szervezet működését befolyásoló tényezők. Az informális szervezet. A szervezetek elméletei: a szervezet mint gép (a bürokratikus modell és a klasszikus alapelvek), mint élőlény, mint agy, ökológiai modell és egyéb metaforák. Szervezet a változó világban.

Egyén a szervezetben. Az ember megismerése, alkalmasság-vizsgálatok. Interjú, képességvizsgálat, személyiségvizsgálat, szimuláció, Értékelő - Fejlesztő Központok.

A munkatevékenység motivációja. Motivációelméletek. A dolgozók motiválása. A motivált dolgozó (Miért dolgozunk

és miért nem?). A munkával való elégedettség vagy elégedetlenség és következményei.

Kreativitás és innováció. A kreativitás jelentősége. Az alkotás folyamata. A kreatív ember és szervezet. A kreativitás vizsgálata és fejlesztése.

Munkahely és mentálhigiéné. Életünk és a stressz. A munkahely és a stressz. A vezetők mentálhigiénéje. A pszichoterror alapjelenségei, következményei, megelőzés és beavatkozás.

A munkacsoport. A csoport hatékonyságát befolyásoló tényezők. Együttműködés és ellentét a csoportban. A csoport légköre. Konformitás és normaképzés a csoportban.

A vezetői hatalom. A vezetői hatalom típusai. Törekvések a hatalom megosztására. A hatalom veszélyei. Vezetési stílusok - viselkedési modellek.

A szervezeti kultúra fogalma. Szervezeti kultúra és nemzeti kultúra. A szervezeti kultúrák különféle típusai. A szervezeti kultúra változása.

Szervezetfejlesztés.

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

Aláírás feltétele: egy beadandó dolgozat határidőre történő leadása;

Vizsgára bocsátás egyéb feltétele: nincs

A beadandó dolgozatnak **tartalmaznia kell:**

- a megadott források alapján készített elméleti jellegű összefoglalót a szociometria módszeréről. Szempontok: a szociometria **típusai, alkalmazási lehetőségek a szervezetek világában, főbb etikai kérdések.**
- egy adott **munkahelyi csoportra** vonatkozó szociometriai **kérdőívet** min. 6 kritérium mentén a hierarchikus szociometria szempontrendszerét alapul véve. Az **együttlét, összetartás** (rokonszenvi, kapcsolat) kritériumban 3 kérdés és a **csoportirányítás** (közösségi funkciók, vezetés) területén 2 kérdés kötelezően szerepeljen a kérdőívben. A többi 4 kiválasztott kritériumban is 2-2 kérdést kell megfogalmazni. Így összesen min. **13**

kérdést tartalmazzon a kérdőív. A beadandó dolgozatban **minden kérdés mögé oda kell írni, hogy melyik kategóriába tartozónak gondolja az adott kérdést! Enélkül az oktató nem tudja ellenőrizni a kérdéseket.**

Terjedelem: min. **6-8 oldal.**

Feltöltési határidő (Moodle-felületre): 2022. április 2. 16.00

1 fájlt lehet feltölteni, formátum: pdf. A feltöltést véglegesíteni kell.

A félév **írásbeli vizsgával** zárul.

Megajánlott jegyet lehet szerezni egy beadandó dolgozat elkészítésével.

A dolgozat tartalma: a tematika végén megadott 11 témából (tételből) egyet kell választani. A kötelező szakirodalom alapján meg kell jeleníteni önálló szövegezéssel a lényeges tartalmi elemeket, kiegészítve azokat az egyes elemekhez kapcsolódó eddigi saját és/vagy a környezetünkben élők munkahelyi tapasztalataival, ill. azok kritikus megítélésével.

A kiegészítés nélkül megajánlott jegy nem adható!

A kiegészítéseket formailag is megkülönböztetve - pl. aláhúzás, dőlt betű stb. – kell megjeleníteni, el kell érniük terjedelemben a dolgozat 40%-át.

Terjedelem: 8 oldal.

Feltöltés határideje (Moodle-felületre): 2022. április 30. 16.00

1 fájlt lehet feltölteni, formátum: pdf. A feltöltést véglegesíteni kell.

Aki nem tudja megajánlott jegyként megszerezni a vizsgajegyet, annak vizsgaidőpontot írunk ki a Neptun-rendszerben. A dolgozatot ebben az esetben 5 nappal a vizsganap előtt fel kell tölteni.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező irodalom

Klein Sándor (2004): Munkapszichológia. Edge 2000 Kft., Budapest. 1. fejezet 30-42, 49-51, 57-85.

Klein Sándor (2007): Vezetés-és szervezetpszichológia. Edge 2000 Kft., Budapest. I/2. fejezet 58-90, I/3. fejezet 91-129, I/5. fejezet 199-215, II/8. fejezet 263-292, II/9. fejezet 293-316, II/12. fejezet 343-361, III/13. fejezet 367-378, III/14. fejezet 387-411, III/17. fejezet 477-507, III/19. fejezet 535-558, III/ 21. fejezet 581-604.

Klein Balázs – Klein Sándor (2008): A szervezet lelke. Edge 2000 Kft., Budapest. I/1. fejezet 37-47, II/ 4-8. fejezet 135-307, III/10. fejezet 351-385, III/14. fejezet 519-553, IV/ 13. fejezet 445-488, V/ 18. fejezet 697-707, VI/ 19.fejezet 715-748.

Aki nem tudja elérni a fenti forrásokat, az az alábbi elektronikus forrásokból is dolgozhat. A forrást (oldalszám pontossággal) a dolgozatban meg kell jelölni.

Bodnár Éva, Kovács Zoltán, Sass Judit (2011): Munka-és szervezetpszichológia. Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest.

https://dtk.tankonyvtar.hu/bitstream/handle/123456789/3160/10_munka_szerv_pszich.pdf?sequence=1&isAllowed=y
letöltve: 2021. január 29.

Szombathelyi Csilla (2012): A munkahelyi jóllét kutatásának előzményei és jelenlegi megközelítése – a stressztől a jóllétig. In: Alkalmazott Pszichológia, 3. 33-45.

http://ap.elte.hu/wp-content/uploads/2013/07/AP_2012_3_Szombathelyi.pdf

letöltve: 2021. január 29.

A szociometriai dolgozat elkészítéséhez szükséges források, melyeket feltöltöttünk a Moodle-rendszerbe.

Oktatói segédanyag (a beadandó dolgozathoz csak az első 4 oldalt kell használni)

Járó Katalin (2001): Közösségek tükörben. In: Tanári Létkérdések. Kézikönyv gyakorló

pedagógusoknak, osztályfőnököknek. 35. kiegészítő kötet. Raabe Kiadó, Budapest. 3.1

Mérei Ferenc (1996): *Közösségek rejtett hálózata*. Osiris Kiadó, Budapest. 44-59, 136-148.

Járó Katalin (2008): *Hierarchikus szociometria az iskolában: gyökerek és elvek. (a főbb*

történeti vonatkozások használandók fel a szövegből)

Járó Katalin (2007): *Konfliktustréning és szerződés – a szakértő autonómiája, mint*

hatékonysági tényező. 20-28.

Gerő Márton (2008): *A szociometrikus diagnózis és fejlesztés lehetséges terei a mai*

magyar társadalom különböző intézménytípusaiban és a szociometria alkalmazásának

lehetőségei ma. A Szociometria Ma konferencia vitaindító tézisei.

Vicsek András – Havadi Gergő – Micsinai István (2008): *Szociometria a*

szervezetfejlesztésben. A Szociometria Ma konferencia vitaindító tézisei.

Székely György (é.n.): *Ami van és ami lehetne, a tudható és a mondható (Megfontolásra*

ajánlott etikai szempontok a szociometriai vizsgálatok során). 1-18.

Ajánlott irodalom

Klein Sándor (2018): *Munkapszichológia a 21. században*. Edge 2000 Kft., Budapest.

Klein Balázs – Klein Sándor (2020): A szervezet lelke. Edge 2000 Kft., Budapest.

Klein Sándor (2021): Vezetés-és szervezetpszichológia. Edge 2000 Kft., Budapest.

Fényszárosi Éva, Sallay Viola, Matuszka Balázs, Martos Tamás (2018): Munkával kapcsolatos motivációk és elégedettség. Magyar Pszichológiai Szemle, 3. 411-434.

Lauter Adrienn, Polner Bertalan, Orosz Gábor (2012): Szervezeti kreativitás a konstruktív és destruktív versengés tükrében. Alkalmazott Pszichológia, 4. 5-30.

Szombathelyi Csilla (2012): A munkahelyi jóllét kutatásának előzményei és jelenlegi megközelítése – a stressztől a jóllétig. Alkalmazott Pszichológia, 3. 33-45.

Hári Péter (2011): A visszajelzés hatása a teljesítményre és az intrinzik motivációra. Alkalmazott Pszichológia, 4. 27-38.

Antalovits Miklós (1999) Az alkalmazott pszichológia Magyarországon. Alkalmazott Pszichológia I/1. 5-13. o.

Bakacsi Gyula (2006): Szervezeti magatartás és vezetés. Aula, Budapest.

Csepeli György (2001): A szervezkedő ember. Osiris Kiadó, Budapest.

Faragó Klára, Kovács Zoltán (szerk. 2005): Szervezeti látleletek. A szervezetpszichológia

hazai kutatási irányzatai. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Szervezetpszichológia témakörök

1. A munka-és szervezetpszichológia célja, területei, főbb történeti vonatkozásai (Taylor, Fayol, pszichotechnika, Human Relations, ergonómia). **(Munkapszichológia)**
2. A szervezet fogalma. Szervezet és intézmény. A szervezet mint rendszer. A szervezet működését befolyásoló tényezők, különös tekintettel a struktúrára. Az informális szervezet. **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**
3. A szervezetek elméletei, főbb metaforák: a szervezet mint gép, a szervezet mint élőlény, a szervezet mint agy, ökológiai modell. **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**
4. Az alkalmasság vizsgálata. Az interjú (a felkészületlenségből fakadó torzítások, a „kiválasztási interjú” típusai). Képességvizsgálat. Személyiségvizsgálat (mit és miért ne használjuk lehetőleg a munka világában). A szimulációs gyakorlatok fő fajtái. Az Értékelő - Fejlesztő Központ lényege, fő elemei. **(A szervezet lelke)**

5. A munkatevékenység motivációja. Motivációelméletek: szükségleteken alapuló elméletek (Taylor, McGregor, Maslow, Alderfer, Herzberg), eszközelméletek (Vroom), méltányosság - elméletek (Adams). A dolgozók motiválásának főbb formái (Maslow elméletére építve). A proaktív motiváció. **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**
 6. A kreativitás lényege, jelentősége. Az alkotás folyamata. A kreatív ember (gondolkodás, személyiség). A kreativitás fejlesztése (alapelvek, módszerek). Kreativitás és szervezet. **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**
 7. Életünk és a stressz (a stressz fogalma, eustressz és distressz, stresszforrások, az emberi szervezet válaszai a stresszre, stresszel való megbirkózás). Stresszforrások a munkahelyen. Vezetés és stressz (pszichoszomatikus betegségek, „munkamánia”). A stressz csökkentésének lehetőségei vállalati és egyéni/vezetői szinten. **(A szervezet lelke)**
 8. A vezetői hatalom formái. Vezetéselméletek: a tulajdonság-elméletek lényege, viselkedési modellek-vezetési stílusok (Lewin, Ohioi Állami Egyetem modellje, a Michigani Egyetem modellje, Blake-Mouton-féle „vezetési rács” - modell), kontingenciamodellek (Fiedler, Hersey és Blanchard). **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**
 9. A pszichoterror fogalma, folyamata, típusai, következményei. Pszichoterror-ellenes intézkedések, beavatkozás és megelőzés. **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**
10. A munkacsoportok néhány vonatkozása: a csoport fogalma, a hatékonyságot befolyásoló tényezők (a csoport nagysága, a homogenitás kérdése, csoportkohézió, a fejlődés szakaszai Tuckman nyomán, a működést előremozdító és hátráltató szerepek). Csoportlégtör és csoportnorma (Sherif normaképzési kísérlete, a csoportnormák típusai). **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**
11. A szervezeti kultúra fogalma. A szervezeti kultúra szerkezete (Schein). Nemzeti kultúra és szervezeti kultúra (Hofstede). Handy tipológiája. Quinn szervezeti kultúra modellje. **(Vezetés-és szervezetpszichológia)**